Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid

> Retouradres Postbus 90801 2509 LV Den Haag

Sociaal Economische Raad
Voorzitter dr. A.H.G. Rinnooy Kan
Postbus 90405
2509 LK S GRAVENHAGE

Postbus 90801
2509 LV Den Haag
Anna van Hannoverstraat 4
T 070 333 44 44
F 070 333 40 33
www.rijksoverheid.nl

Contactpersoon
mw. mr. E.J.H.M. Lousberg
T 070 333 60 98
ELousberg@minszw.nl

Onze referentie
AV/PB/2012/9530

Datum 25 JUN 2012
Betreft Wetsvoorstel versterking bestuur pensioenfondsen

Geachte heer Rinnooy Kan,

Het wetsvoorstel versterking bestuur pensioenfondsen (Kamerstukken 33 182) is op 24 februari jl. aan de Tweede Kamer aangeboden. Het wetsvoorstel is kritisch ontvangen door de Tweede Kamer, de Stichting van de Arbeid en de Pensioenfederatie.

De vragen concentreren zich op de volgende drie onderwerpen:
a) het ontbreken van het one tier bestuursmodel in het wetsvoorstel;
b) de goedkeuringsrechten van de onafhankelijke raad van toezicht, die de besluitvorming van het bestuur zouden kunnen blokkeren;
c) de inperking van de rol van de werkgever bij premiemaximalisatie, die een terugtrekkende beweging van werkgevers op pensioenterrein tot gevolg zou kunnen hebben.

Naar aanleiding van het verslag van de Tweede Kamer ben ik voornemens een drietal aanpassingen in het wetsvoorstel door te voeren.
Deze aanpassingen betreffen de volgende onderwerpen:
a) de toevoeging van het zogenaamde one tier bestuursmodel;
b) de vermindering van het aantal goedkeuringsrechten van de raad van toezicht;
c) de mogelijkheid tot afwijking van de verplichting tot beperking van het zetelaantal van werkgevers bij premiemaximalisatie.
De aanpassingen zijn in de bijgevoegde conceptnota van wijziging nader uitgewerkt.

Gaarne verneem ik voor 10 september aanstaande de reactie van de Sociaal-Economische Raad over de bijgevoegde conceptnota van wijziging. Desgewenst kan hierover een consultatief overleg worden gevoerd.

Ik verzoek de Raad bij de beoordeling van de voorgestelde aanpassingen rekening te houden met de doelen van het wetsvoorstel: versterking van deskundigheid en van het intern toezicht, adequate vertegenwoordiging van alle risicodragers en stroomlijning van taken en organen.

Ook verzoek ik de Raad bij de beoordeling acht te slaan op de relatie met de initiatiefwet van de leden Koşer Kaya en Blok tot wijziging van de Pensioenwet met betrekking tot een evenwichtige samenstelling van en de medezeggenschap in pensioenfondsbesturen (Stb. 2012, 203).

Datum
25 JUN 2012
Onze referentie
AV/PB/2012/9530

De Minister van Sociale Zaken
en Werkgelegenheid,

H.G.J. Kamp

CONCEPT

33182

Wijziging van de Pensioenwet en enige andere wetten in verband met versterking van het bestuur bij pensioenfondsen en enige andere wijzigingen (Wet versterking bestuur pensioenfondsen)

Nota van wijziging

Het voorstel van wet wordt als volgt gewijzigd:

1

In artikel I, onderdeel D, komt artikel 99 als volgt te luiden:

Artikel 99. Bestuur pensioenfondsen
Een pensioenfonds heeft een paritair, een onafhankelijk of een gemengd bestuur. Indien een pensioenfonds een gemengd bestuur heeft, dan is dit een paritair gemengd bestuur, een onafhankelijk gemengd bestuur of een omgekeerd gemengd bestuur.

2

In artikel I, onderdeel D, wordt artikel 100 als volgt gewijzigd:
1. In het eerste lid wordt na de eerste zin een zin ingevoegd, luidende:
Indien is afgesproken dat het werkgeversdeel van de premie is gemaximeerd kan, in afwijking van onderdeel b, het bestuur besluiten tot een zetelverdeling als bedoeld in onderdeel a.
2. In het tweede lid wordt na de eerste zin een zin ingevoegd, luidende:
Indien is afgesproken dat het werkgeversdeel van de premie is gemaximeerd kan, in afwijking van onderdeel b, het bestuur besluiten tot een zetelverdeling als bedoeld in onderdeel a.

3

In artikel I, onderdeel D, wordt na artikel 101 een artikel ingevoegd, luidende:

Artikel 101a. Samenstelling en taakverdeling gemengd bestuur
1. Het gemengde bestuur van een pensioenfonds bestaat uit uitvoerende bestuurders en niet uitvoerende bestuurders.
2. Voor de samenstelling, zetelverdeling en benoeming van de uitvoerende bestuurders bij een paritair gemengd bestuur zijn de artikelen 100 en 102 van overeenkomstige toepassing. Voor de samenstelling van de uitvoerende bestuurders bij een onafhankelijk gemengd bestuur is artikel 101 van overeenkomstige toepassing
3. Het gemengde bestuur heeft ten minste drie natuurlijke personen als niet uitvoerende bestuurders. De niet uitvoerende bestuurders zijn niet directe vertegenwoordigers van de belanghebbenden bij het pensioenfonds.
4. Bij de statuten van een pensioenfonds met een gemengd bestuur wordt bepaald dat de bestuurstaken worden verdeeld over niet uitvoerende bestuurders en uitvoerende bestuurders. Artikel 104, tweede lid, is van overeenkomstige toepassing op de taken van de niet uitvoerende bestuurders. De taak om toezicht te houden op de taakuitoefening door bestuurders kan niet door een taakverdeling worden ontnomen aan niet uitvoerende bestuurders. Het voorzitterschap van het bestuur, het doen van voordrachten voor benoeming van een bestuurder en het vaststellen van de bezoldiging van uitvoerende bestuurders kan niet aan een uitvoerende bestuurder worden toebedeeld.
5. De uitvoerende bestuurders nemen niet deel aan de besluitvorming over het vaststellen van de bezoldiging van uitvoerende bestuurders.

6. Bij of krachtens de statuten kan worden bepaald dat een of meer bestuurders rechtsgeldig kunnen besluiten over zaken die tot zijn respectievelijk hun taak behoren. Bepaling krachtens de statuten geschiedt schriftelijk.
7. In afwijking van het tweede en derde lid kan een omgekeerd gemengd bestuur worden gevormd waarbij voor de samenstelling van de uitvoerende bestuurders artikel 101 van overeenkomstige toepassing is en waarbij voor de samenstelling en de zetelverdeling van de niet uitvoerende bestuurders de artikelen 100 en 102 van overeenkomstige toepassing zijn.
8. Een omgekeerd gemengd bestuur heeft een zowel van de uitvoerende als de niet uitvoerende bestuurders onafhankelijke voorzitter.
9. Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur kunnen nadere regels worden gesteld over de bevoegdheden van de onafhankelijk voorzitter, bedoeld in het achtste lid, de samenstelling van een omgekeerd gemengd bestuur en over de taakverdeling in en organisatie van dit bestuur.

4

In artikel I, onderdeel D, wordt artikel 103 als volgt gewijzigd:
1. In het eerste lid wordt "bij een bedrijfstakpensioenfonds" vervangen door: bij een bedrijfstakpensioenfonds met een paritair of onafhankelijk bestuur.
2. In het tweede lid wordt "bij een ondernemingspensioenfonds" vervangen door: bij een ondernemingspensioenfonds met een paritair of onafhankelijk bestuur.
3. Er wordt een lid toegevoegd, luidende:
3. Het intern toezicht bij een pensioenfonds met een gemengd bestuur wordt uitgeoefend door de niet uitvoerende bestuurders.

5

In artikel I, onderdeel D, wordt artikel 104 als volgt gewijzigd:
1. In het derde lid vervalt onderdeel b en worden de onderdelen c tot en met h verletterd tot b tot en met g.
2. Het vierde lid vervalt, onder vernummering van het vijfde tot en met elfde lid tot vierde tot en met tiende lid.
3. In het vierde lid (nieuw) wordt "het derde of vierde lid" vervangen door: het derde lid.

6

In artikel I, onderdeel D, wordt in artikel 115, eerste lid, "een paritair bestuur" vervangen door: een paritair bestuur of een paritair gemengd dan wel omgekeerd gemengd bestuur.

7

In artikel I, onderdeel D, wordt in artikel 115a, vierde lid, en artikel 115c, vierde lid, "artikel 104, zesde lid" vervangen door: artikel 104, vijfde lid.

8

In artikel I, onderdeel D, wordt in artikel 115b, eerste lid, "een onafhankelijk bestuur" vervangen door: een onafhankelijk bestuur of een onafhankelijk gemengd bestuur.

9

In artikel II, onderdeel C, komt artikel 110 als volgt te luiden:

Artikel 110. Intern toezicht

1. Het intern toezicht bij een beroepspensioenfonds wordt uitgeoefend door een raad van toezicht, door jaarlijkse visitatie of door de niet uitvoerende bestuurders indien de bestuurstaken worden verdeeld over uitvoerende en niet uitvoerende bestuurders.
2. Indien het intern toezicht wordt uitgeoefend door niet uitvoerende bestuurders zijn artikel 129a van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek en artikel 110a, tweede lid, van overeenkomstige toepassing

10

In artikel II, onderdeel C, wordt artikel 110a als volgt gewijzigd:

1. In het derde lid vervalt onderdeel b en worden de onderdelen c tot en met h verletterd tot b tot en met g.
2. Het vierde lid vervalt, onder vernummering van het vijfde tot en met elfde lid tot vierde tot en met tiende lid.
3. In het vierde lid (nieuw) wordt "het derde of vierde lid" vervangen door: het derde lid.

11

In artikel II, onderdeel C, wordt in artikel 110e, vierde lid, "artikel 110a, zesde lid" vervangen door: artikel 110a, vijfde lid.

Toelichting

Onderdelen 1, 3, 4, 6, 8 en 9
Een pensioenfonds kan naast een paritair bestuur en een onafhankelijk bestuur ook een gemengd bestuur (one tier board) hebben. Artikel 99 wordt hiertoe aangepast.
In artikel 101a wordt de bestuurssamenstelling van een gemengd bestuur geregeld. Hierbij is aangesloten bij de regeling voor het monistisch bestuursmodel in het Burgerlijk Wetboek (Wet van 6 juni 2011 tot wijziging van boek 2 van het Burgerlijk Wetboek in verband met de aanpassing van regels over bestuur en toezicht in naamloze en besloten vennootschappen; Stb. 275). In een gemengd bestuur worden uitvoerende en niet uitvoerende bestuurders onderscheiden. Er worden drie vormen van gemengd bestuur onderscheiden: het paritair, onafhankelijk of omgekeerd gemengd bestuur.
In het paritair gemengd bestuur is de samenstelling van het uitvoerend deel van het bestuur conform de samenstelling van het paritair bestuur: dat wil zeggen bestaande uit vertegenwoordigers van werknemers(verenigingen), werkgevers(verenigingen) en pensioengerechtigden waaraan eventueel maximaal twee externe bestuurders kunnen worden toegevoegd. De niet uitvoerende bestuurders zijn ten minste drie natuurlijke personen die niet directe vertegenwoordigers van de belanghebbenden bij het pensioenfonds zijn.
In het onafhankelijk gemengd bestuur is de samenstelling van het uitvoerend deel van het bestuur conform de samenstelling van het onafhankelijk bestuur: ten minste twee externe bestuurders. De niet uitvoerende bestuurders zijn ten minste drie natuurlijke personen die niet directe vertegenwoordigers van de belanghebbenden bij het pensioenfonds zijn.
Bij het omgekeerd gemengd bestuur is de samenstelling van het paritair bestuur omgedraaid, dat wil zeggen dat de vertegenwoordigers van belanghebbenden de niet uitvoerende bestuurders zijn en de uitvoerende bestuurders niet directe vertegenwoordigers van belanghebbenden bij het fonds. Daarnaast is er in het omgekeerd gemengd bestuur een zowel van de uitvoerende als van de niet-uitvoerende bestuurders onafhankelijke voorzitter.

In het voorgestelde vierde lid is bepaald dat binnen het bestuur een taakverdeling wordt gemaakt. De bestuurders die zich in het bijzonder bezig houden met de dagelijkse leiding van het pensioenfonds zijn de uitvoerende bestuurders. Bestuurders aan wie geen specifieke uitvoerende taken zijn opgedragen, hebben als hoofdtaak het algemeen besturen. Deze bestuurders worden

aangeduid als niet uitvoerend bestuurder. Taken die niet specifiek aan individuele bestuurders zijn toebedeeld, vallen toe aan het bestuur als geheel, dat wil zeggen aan zowel de niet uitvoerende als de uitvoerende bestuurders. Deze opzet voorkomt dat onbenoemde taken tussen wal en schip kunnen vallen. Een taakverdeling en het vormen van een uitvoerend bestuur laten onverlet dat de verantwoordelijkheid, ook voor de taakuitoefening door uitvoerende bestuurders, blijft berusten bij het bestuur. De term «uitvoerende» bestuurders geeft aan dat zij belast zijn met specifiek omschreven taken. De taken van de niet uitvoerend bestuurder omvatten meer dan advisering en toezicht houden in de bekende zin. De bestuursleden die belast zijn met algemene bestuurstaken zullen meer dan de leden van de raad van toezicht actief betrokken zijn bij het algemene beleid van het pensioenfonds. Zij nemen immers deel aan en zijn direct verantwoordelijk voor de besluitvorming over de algemene beleidslijnen.
Gelijk aan de regeling in de Wet van 6 juni 2011 is bepaald dat de niet uitvoerende bestuurders natuurlijke personen moeten zijn.

Het voorgestelde vierde lid bevat ter uitwerking van de algemene regel over taakverdeling een opsomming van taken die zijn voorbehouden aan de niet uitvoerende bestuurders. Die taken kunnen niet worden toegedeeld aan de uitvoerende bestuurders. Zo kunnen de uitvoerende bestuurders niet worden belast met het doen van voordrachten voor benoeming van bestuurders en de taak om de bezoldiging van uitvoerende bestuurders vast te stellen. Ook kan de taak om toezicht te houden op de taakuitoefening van een niet uitvoerende of uitvoerende bestuurder niet aan een uitvoerende bestuurder worden toegedeeld. Het gaat hier om werkzaamheden die in een duaal systeem vaak worden neergelegd bij de raad van toezicht en nauw aansluiten bij toezicht en advies, alsmede om taken die gelet op een mogelijk belangenconflict niet uitsluitend mogen worden toegekend aan een of meer uitvoerende bestuurders.
Alle andere bestuurstaken kunnen desgewenst worden toebedeeld aan de uitvoerende bestuurders. In een dualistisch stelsel kent elk orgaan een eigen voorzitter, die doorgaans bekend staan als de voorzitter van de raad van bestuur respectievelijk de voorzitter van de raad van toezicht. In een monistisch systeem is er één orgaan en dus ook één bestuursvoorzitter. In het belang van een goed toezicht wordt net als in de Wet van 6 juni 2011 bepaald dat aan een uitvoerende bestuurder niet de taak van voorzitter van het bestuur kan worden opgedragen.

In het vijfde lid is bepaald dat de uitvoerende bestuurders niet kunnen deelnemen aan de besluitvorming over de bezoldiging van de uitvoerende bestuurders. De uitvoerende bestuurders worden in die gevallen geacht een tegenstrijdig belang te hebben.

De wet gaat uit van besluitvorming door het bestuur als totaal. Zonder nadere wettelijke regeling kunnen met een bepaalde taak belaste leden van het bestuur niet zelfstandig besluiten nemen die als bestuursbesluiten hebben te gelden. Het zesde lid brengt deze mogelijkheid aan door uitdrukkelijk te bepalen dat door het bestuur aan bestuurders bevoegdheden kunnen worden toegekend, die zij alleen of samen kunnen uitoefenen. In dat geval wordt een besluit over bepaalde onderwerpen, dat door een of meer bestuurders is genomen, toegerekend aan het bestuur. De figuur brengt met zich mee dat hun besluit geldt als een besluit van het bestuur. Met deze uitwerking wordt in een praktische behoefte voorzien. Alle bestuursleden dienen zich te realiseren dat ondanks deze toerekening hun gezamenlijke verantwoordelijkheid voor het besluit volledig in stand blijft. Het ligt voor de hand dat zij zich regelmatig op de hoogte stellen van de wijze waarop door bestuurders met deze bevoegdheid wordt omgegaan. Desgewenst kan in de statuten worden bepaald op welke wijze aan de informatiebehoefte van andere bestuurders tegemoet dient te worden gekomen. De vraag van de aansprakelijkheid lost zich op via artikel 9 van Boek 2 van het BW.

Omdat bij een omgekeerd gemengd bestuur de belanghebbenden de niet uitvoerende bestuurders zijn, zijn extra waarborgen opgenomen. Zo is in het achtste lid bepaald dat een omgekeerd gemengd bestuur een zowel van de uitvoerende als van de niet uitvoerende bestuurders onafhankelijke voorzitter heeft.

Verder kunnen op grond van het negende lid bij of krachtens algemene maatregel van bestuur nadere regels worden gesteld over de samenstelling van een omgekeerd gemengd bestuur en over de taakverdeling en organisatie in dit bestuur.

Deze nadere regels kunnen betrekking hebben op:
- de bevoegdheden van de voorzitter (bij staken van de stemmen geeft de stem van de voorzitter de doorslag; de voorzitter bepaalt de agenda);
- een auditcommissie bedrijfseconomische aspecten en risicobeheer van het niet-uitvoerende deel van het bestuur. Van deze auditcommissie maakt een extern bestuurslid met deskundigheid op deze terreinen deel uit;
- de taak- en verantwoordelijkheidsverdeling tussen het uitvoerend en het niet-uitvoerend deel van het bestuur.

DNB zal de bevoegdheid krijgen om ontheffing te verlenen van deze nadere regels.

Onderdeel 2
In het wetsvoorstel is geregeld dat het paritaire bestuur een afwijkende zetelverdeling kent indien de premie voor de werkgever is gemaximeerd. In deze nota van wijziging wordt voorgesteld dat het bestuur kan besluiten af te wijken van deze zetelverdeling. Bij premiemaximalisatie wordt dan het aantal zetels voor de werkgever beperkt, tenzij het bestuur kiest voor de zetelverdeling zonder premiemaximalisatie. Er is geen reden om het zetelaantal van de werkgeversgeleding te beperken als de andere geledingen het er mee eens zijn dat de zetelverdeling zonder premiemaximalisatie wordt gehandhaafd.

Onderdelen 5, 7, 10 en 11
De raad van toezicht van een bedrijfstakpensioenfonds met een paritair bestuursmodel heeft op grond van het wetsvoorstel goedkeuringsrechten ten aanzien van besluiten over:
- het jaarverslag en de jaarrekening;
- de actuariële en bedrijfstechnische nota;
- de profielschets van bestuurders;
- het beloningsbeleid, met uitzondering van de beloning van de raad van toezicht;
- overdracht en overname van de verplichtingen van het pensioenfonds;
- liquidatie, fusie of splitsing van een pensioenfonds;
- samenvoeging van pensioenfondsen;
- vaststelling van een korte en lange termijn herstelplan.

Deze nota van wijziging schrapt de goedkeuringsrechten van de raad van toezicht bij de actuariële en bedrijfstechnische nota en het korte- en langetermijnherstelplan. De goedkeuringsrechten van de raad van toezicht hebben als gevolg van deze wijziging betrekking op de bedrijfsvoering en institutionele beslissingen. De taakverdeling tussen bestuur en raad van toezicht wordt daarmee scherper. Bovendien worden daardoor de bevoegdheden van de raad van toezicht bij het paritaire model en bij het onafhankelijke model meer in overeenstemming gebracht.

De Minister van Sociale Zaken
en Werkgelegenheid,

H.G.J. Kamp

Bijlage schematisch overzicht van bestuursmodellen

Paritair model	Paritair gemengd model
Raad van toezicht/visitatiecommissie van drie onafhankelijke personen	
Bestuur: - werkgevers - werknemers - pensioengerechtigden - mogelijkheid van twee externen	Uitvoerend deel van het bestuur: - werkgevers - werknemers - pensioengerechtigden - mogelijkheid van twee externen Toezichthoudend deel van het bestuur: ten minste drie externen

Onafhankelijk model	Onafhankelijk gemengd model
Raad van toezicht/visitatiecommissie van drie onafhankelijke personen	
Bestuur van externen	Uitvoerend deel van het bestuur: externe beroepsbestuurders Toezichthoudend deel van het bestuur: ten minste drie externen

Paritair model	Omgekeerd gemengd model
Raad van toezicht/visitatiecommissie van drie onafhankelijke personen	
Bestuur: - werkgevers - werknemers - pensioengerechtigden - mogelijkheid van twee externen	Uitvoerend deel van het bestuur: ten minste twee externe beroepsbestuurders Toezichthoudend deel van het bestuur: - werkgevers - werknemers - pensioengerechtigden - onafhankelijke voorzitter - (extern bestuurslid met bedrijfseconomische deskundigheid)